
7. POGLAVLJE

KOLIKO JE
SLOBODE U
SLOBODNOM
VREMENU?

Količina slobodnog vremena. Pitanja u anketi o slobodnom vremenu mladih odnose se na njegovu strukturu, količinu i sadržaj. Aktivnosti tijekom slobodnog vremena uglavnom su nestrukturirane i odvijaju se spontano. Četvrtina ispitanika (25.4%) odgovara da uvijek organizira svoje slobodno vrijeme, dok ostali rade ono što im određenog trenutka padne na pamet.

Podaci u tablici 65 pokazuju da mladi, zbog niza školskih obveza, nemaju previše slobodnog vremena. Malo slobodnog vremena ima 41.4% ispitanika, dovoljno 47.7%, a samo 10.3% ispitanika ima više nego dovoljno slobodnog vremena.

	N	%
Imam malo slobodnog vremena i gotovo sam uvijek u žurbi	171	15.5
Imam malo slobodnog vremena, ali samo ponekad osjećam da sam u žurbi	287	25.9
Imam sasvim dovoljno slobodnog vremena	528	47.7
Imam i više nego dovoljno slobodnog vremena tako da se ponekad dosađujem	92	8.3
Imam i više nego dovoljno slobodnog vremena i gotovo se uvijek dosađujem	22	2.0
Bez odgovora	6	0.5
Ukupno	1.106	100.0

Tablica 65.
Koliko imaš slobodnog vremena?

Omiljene aktivnosti. Na pitanje otvorenog tipa što vole raditi tijekom slobodnog vremena odgovorila su 1.072 ispitanika (97% uzorka); naveli su 1.939 aktivnosti ili, u prosjeku, 1.8 svaki. Aktivnosti u slobodnom vremenu grupirane su prema svom sadržaju u osamnaest kategorija odgovora (tablica 66). Najveći broj mladih (43.4%) voli svoje slobodno vrijeme provoditi u izlascima i druženju s prijateljima. Pri tome se misli na izlaske općenito, dok su specifični odgovori, kao što su odlazak u diskoklub, kino, na

koncerte, u kafiće i kavane, posebno izdvojeni, onako kako su ih učenici navodili. Takve aktivnosti nisu svima jednako raspoložive, ali iz maloga postotnog udjela učenika koji ih spominju može se zaključiti da je primarna svrha izlaska zajedničko druženje, a ne želja da se vrijeme provede baš na određenome mjestu. Četvrtini ispitanih najveće zadovoljstvo u slobodnom vremenu pričinjava bavljenje sportom, a ostali više navode pasivne i opuštajuće aktivnosti, kao što su slušanje glazbe, šetnje i izleti, gledanje televizije i sl.

Tablica 66.
 Od svih stvari koje činiš u slobodno vrijeme, što ti pričinjava najveće zadovoljstvo?

Rang	AKTIVNOSTI	Broj aktivnosti	% aktivnosti	% učenika
1	Izlasci i druženje s prijateljima	483	24.9	43.4
2	Bavljenje sportom	272	14.0	24.6
3	Slušanje glazbe	233	12.0	21.1
4	Šetnje po mjestu, izleti	173	8.9	15.6
5	Gledanje televizije, videa	151	7.8	13.6
6	Čitanje novina, čitanje knjiga	136	7.0	12.3
7	Spavanje, ljenčarenje, opuštanje	96	5.0	8.7
8	Rekreacija (vožnja biciklom, fitness...)	77	4.0	7.0
9	Kreativan rad, umjetničko izražavanje (slikanje, pisanje, pjevanje...)	64	3.3	5.8
10	Posjete i druženje s obitelji, rodbinom	32	1.7	2.9
11	Odlazak u diskoklub, na ples	25	1.3	2.3
12	Aktivnosti "uradi sam" (izrada i popravci predmeta, šivanje, vezenje...)	17	0.9	1.5
13	Tečajevi za usavršavanje, dopunsko školovanje	16	0.8	1.4
14	Rad u vrtu, voćnjaku	11	0.6	1.0
15	Plaćeni povremeni posao	10	0.5	0.9
16.5	Odlazak u kafiće, kavane	8	0.4	0.7
16.5	Odlazak u kino, kazalište, na koncerte	8	0.4	0.7
18	Putovanje (na more, na odmor...)	5	0.3	0.4
/	Ostalo (nekategorizirani odgovori)	122	6.3	11.0
/	Bez odgovora	/	/	3.1
/	Ukupno odgovora	1.939	100.0	/
/	Broj učenika	/	/	1.106

Izložena rang-lista jednim je dijelom određena preferencijama učenika, ali i njihovim mogućnostima i ponuđenim izborom slobodnih aktivnosti. Zbog toga je ispitanicima postavljeno pitanje čime bi se željeli baviti, a što

im trenutačno nije omogućeno (tablica 67). Više od polovice, odnosno 646 učenika (58.4%), ne može se zbog određenih razloga sada baviti nekim aktivnostima koje im se sviđaju. Podaci u tablici 67 pokazuju koje su to aktivnosti te postotni udio učenika u ovom poduzorku (N = 646) koji bi se njima željeli baviti. Kao i većina njihovih vršnjaka, učenici bi željeli putovati, odlaziti na odmor, upoznavati nove ljude i nove krajeve. Iz prethodne tablice može se vidjeti da takav luksuz sebi mogu dopustiti samo rijetki. Premda dosta učenika spominje da im bavljenje sportom i rekreacijom pridonosi zadovoljstvu, iz njihovih je odgovora vidljivo da je interes za ove aktivnosti još veći, ali mnogima nisu dostupne. Dosta mladih željelo bi također povremeno raditi i zarađivati za džeparac. Među ostalim odgovorima, spominju se organizirane aktivnosti u cilju vlastita usavršavanja (razni tečajevi, kreativne aktivnosti i sl.), a dio mladih ljudi navodi da im nedostaje više odmora i opuštanja.

Zora Raboteg-Šarić, Ivan Rogić
Daleki život, bliski rub

Rang	ŽELJENE AKTIVNOSTI U SLOBODNO VRIJEME	Broj aktivnosti	% aktivnosti	% učenika
1	Putovati	210	29.5	32.5
2	Baviti se sportom	107	15.0	16.6
3	Povremeni plaćeni rad	58	8.2	9.0
4	Rekreacija (plivanje, fitness...)	54	7.6	8.4
5	Zabavljati se	37	5.2	5.7
6	Izlasci i druženje s prijateljima	42	5.9	6.5
7	Baviti se nečim kreativnim (slikati, glumiti, svirati, istraživati...)	35	4.9	5.4
8.5	Odlaziti u kino, kazalište, na koncerte	22	3.1	3.4
8.5	Spavanje, ljenčarenje, opuštanje	22	3.1	3.4
10	Tečajevi, usavršavanje (strani jezici, informatika...)	18	2.5	2.8
11.5	Šetnje po mjestu ili u prirodi, izleti	14	2.0	2.2
11.5	Više čitati	14	2.0	2.2
13	Druženje s obitelji, rodbinom	7	1.0	1.1
14	Aktivnosti "uradi sam"	5	0.7	0.8
/	Ostalo (nekategorizirani odgovori)	66	9.3	10.2
/	Ukupno odgovora	711	100.0	/
/	Broj učenika	/	/	646

Tablica 67.

Ima li nešto što bi želio(željela) raditi u svoje slobodno vrijeme ili za vrijeme praznika, što sada zbog određenih razloga ne možeš raditi?

Tablica 68.
 Razlozi zbog kojih se učenici
 ne mogu baviti željenim
 aktivnostima

Rang	Razlozi	Broj razloga	% razloga	% učenika
1	Financijski problemi	183	25.2	28.5
2	“Nemam mogućnosti”	120	16.5	18.7
3	Školske obveze	113	15.6	17.6
4	Nedostatak slobodna vremena	111	15.3	17.3
5	Neorganiziranost mjesta u kojem žive	53	7.3	8.3
6	Zbog udaljenosti, problema prijevoza	31	4.3	4.8
7	Zbog sigurnosti (mine, blizina granice, nacionalni sukobi...)	19	2.6	3.0
8	Zbog roditeljske strogosti	14	1.9	2.2
9	Zbog rata na Kosovu/u SRJ	12	1.7	1.9
/	Ostalo (nekategorizirani odgovori)	70	9.6	10.9
/	Ukupno odgovora	726	100.0	/
/	Broj učenika	/	/	641

U tablici 68 navedeni su razlozi zbog kojih učenici ne mogu provoditi svoje slobodno vrijeme onako kako bi željeli. Financijski problemi i odgovor “nemam mogućnosti” navode se u 47.2% svih odgovora, a to je ujedno i važan razlog zbog čega učenici ne mogu odlaziti na odmor i putovati (što bi, dakako, velik broj njih želio). Daljnjih 34.9% razloga odnosi se na prevelike obveze i nedostatak slobodnog vremena. Odatle i želja za što više odmora i aktivnosti koje smiruju i opuštaju (spomenutih u prethodnom pitanju). Ostali razlozi uključuju objektivne okolnosti, tj. slabe uvjete na području u kojem žive i neke specifične osobne probleme.

Organizacija. Iduća pitanja u vezi su s brojem i vrstom ponuđenih sadržaja za organizirano provođenje slobodnog vremena. Okosno je pitanje postoji li u školi, mjestu ili crkvi kakav klub učenika, učenička grupa ili program za mlade u okviru kojeg se organiziraju slobodne aktivnosti (npr. sportske aktivnosti, tečajevi stranih jezika, tehničke kulture, zbor, likovne radionice i sl.). Uz ovo pitanje ispitanici su odgovarali jesu li učlanjeni u slične aktivnosti, a zatim nabrajali koje su to aktivnosti. Čak 71% učenika navodi da u njihovom mjestu ili školi ne postoje organizirane slobodne aktivnosti. Sigurno je da je barem u školama organizirano više izvannastavnih aktivnosti, ali izgleda da učenici nisu toliko za njih zainteresirani ili se pak slične aktivnosti ne zbivaju redovito. U svakom slu-

čaju, može se pretpostaviti da su učenici koji ističu specifične aktivnosti i klubove u koje su učlanjeni, upravo oni koji se organiziranim aktivnostima bave redovito, a ne povremeno.

Samo su 222 učenika, ili 20% od cijelog uzorka, navela da se bave nekim organiziranim aktivnostima za mlade. Kako su neki od njih uključeni u više slobodnih aktivnosti, naveli su ih ukupno 311 ili 1.4 po ispitaniku. Može se pretpostaviti da je broj aktivno uključenih učenika veći nego što je ovdje zabilježeno, jer svaka aktivnost, ako se redovito održava, uključuje skupinu učenika. Neki članovi organiziranih aktivnosti jednostavno nisu odgovorili na pitanja, ali i to ukazuje na njihovu motivaciju i zainteresiranost za takav rad. Kako je već navedeno, na pitanje u anketi koliko je njihovo slobodno vrijeme strukturirano, približno četvrtina učenika navela je da uvijek organizirano provode svoje slobodno vrijeme. Može se, dakle pretpostaviti, da je svaki peti ili svaki četvrti učenik uključen u neki oblik izvanškolskih aktivnosti. Vjerojatno interes za slične aktivnosti nije puno veći jer se one uglavnom odvijaju u školi, nakon nastave. Budući da su učenici već dosta opterećeni školskim obvezama, takve aktivnosti mogu biti manje opuštajuće i djelovati kao dodatna obveza.

Iako se na temelju odgovora na prethodna pitanja ne može odrediti koliki je općenito angažman učenika u izvanškolskim aktivnostima, iz aktivnosti u koje su uključeni može se dobiti uvid kakvi im se sadržaji najčešće nude, odnosno kakvi sadržaji izazivaju nešto veći interes (tablica 69).

Rang	Organizirane slobodne aktivnosti	Broj odgovora	% aktivnosti
1	Sportske aktivnosti	146	47.1
2	Folklor, kulturno-umjetničko društvo	41	13.2
3	Pjevanje u zboru	35	11.3
4	Tečaj stranih jezika	13	4.2
5	Dramska grupa	9	2.9
6.5	Aktivnosti u crkvi (vjeronauk, susreti...)	6	1.9
6.5	Političke stranke	6	1.9
8.5	Dobrovoljno vatrogasno društvo	5	1.6
8.5	Informatička grupa	5	1.6
10	Novinarska grupa	4	1.3
11.5	Diskusijska grupa	2	0.6
11.5	Ribolovno društvo	2	0.6
/	Ostale aktivnosti	36	11.6
/	Ukupno odgovora	310	100.0

Tablica 69.
 Članstvo u organiziranim slobodnim aktivnostima

Članstvo u sportskim klubovima najčešća je redovito organizirana aktivnost. Time se bavi 13.2% učenika u cijelom uzorku od 1.106 učenika. Sudjelovanje u folklornim i kulturno-umjetničkim društvima te pjevanje u zboru jedine su još nešto češće aktivnosti, ali je u njih uključen mali broj učenika iz ukupnog uzorka (3.7%, odnosno 3.2%). Već je prije spomenuto da je broj ponuđenih aktivnosti, kao i broj povremenih korisnika takvih aktivnosti, sigurno veći. Međutim, podaci ukazuju na to da je ponuda, vjerojatno, pretežno "papirnata", te da nisu ostvareni dobri uvjeti za dugoročniji i ozbiljniji rad raznih učeničkih sekcija i klubova.

Zadovoljstvo. Odgovori na ljestvici zadovoljstva načinom provođenja slobodnog vremena (tablica 70) pokazuju da je 46.4% ispitanika prilično zadovoljno, a 13.9% jako zadovoljno. Na sličnim skalama ispitanici su uglavnom skloniji davati pozitivnije odgovore jer i u objektivno slabijim uvjetima oni svoje procjene donose uzimajući u obzir kontekst u kojem žive i činjenicu da je tako većini njihovih vršnjaka. Njihovo stvarno nezadovoljstvo zacijelo je veće, (što se može zaključiti i iz odgovora na prethodna pitanja gdje više od polovice učenika navodi da im nedostaju razne aktivnosti kojima bi se željeli baviti). Stoga podatak da 28% učenika izražava neutralne stavove valja uzeti u obzir kao mjerodavni pokazatelj određene rezigniranosti i nezadovoljstva.

Tablica 70.
Koliko si općenito zadovoljan(na) time kako provodiš slobodno vrijeme?

	N	%
1. Jako zadovoljan(na)	154	13.9
2. Prilično zadovoljan(na)	513	46.4
3. Niti zadovoljan(na), niti nezadovoljan(na)	310	28.0
4. Prilično nezadovoljan(na)	101	9.1
5. Jako nezadovoljan(na)	22	2.0
Bez odgovora	6	0.5
Ukupno	1.106	100.0

Prosječna procjena = 2.4